

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25 Rīga LV 1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2012. gada 4. jūnijā Nr. 1-6/6
Uz 10.05.2012. Nr.1-04/154-pav

Satversmes tiesas tiesnesei
Kristīnei Krūmai
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV-1010

Par viedokli lietā Nr.2012-06-01

Satversmes tiesā ir ierosināta lieta Nr.2012-06-01, kurā tiek vērtēta Civilprocesa likuma 128.panta otrās daļas 3., 5. un 7. punkta (turpmāk – apstrīdētās normas) atbilstība Latvijas Republikas Satversmes 90. un 92.pantam (turpmāk – lieta Nr.2012-06-01).

Tiesībsargs ar 2012.gada 9.maija lēmumu atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2012-06-01, kā arī lūgts līdz 2012.gada 8.jūnijam rakstveidā izteikt viedokli par visiem jautājumiem, kuriem pēc tiesībsarga ieskata varētu būt nozīme lietā Nr.2012-06-01.

Konstitucionālajā sūdzībā norādīts, ka pieteikuma iesniedzējs esot iesniedzis prasības pieteikumu Kurzemes apgabaltiesā, pieteikumā ietverot vairākus alternatīvus (pakārtotus) prasījumus. Kurzemes apgabaltiesa iesniegto prasības pieteikumu ar savu lēmumu atstājusi bez virzības, norādot, ka pieteikuma iesniedzējam ir pienākums prasījumu precizēt. Savukārt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta, izskatot pieteikuma iesniedzēja blakus sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas lēmumu, ir atstājusi to spēkā. Tiesu palāta arī atzinusi, ka civilprocesā alternatīvi prasījumi, kas celti uz dažādiem pamatiem, neesot pieļaujami, un tas izrietot gan no Latvijā vispāratzītās tiesu prakses, gan no Civilprocesa likuma 128.panta otrās daļas.

Satversmes 90.pants paredz: „Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības”.
Satversmes 92.pants nosaka: „Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un

likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību”.

Konkrētajā gadījumā nevar uzskatīt, ka tiek liegtas tiesības zināt savas tiesības. Apstrīdētajās normās lietotie jēdzieni gan ir vispārīgi, bet šāds regulējums ir atbilstošs procesuālo tiesību būtībai, jo nav iespējams un nav arī nepieciešams atrunāt visus iespējamus procesuālos jautājumus, kas varētu rasties. Attiecīgi jau katrā individuālā gadījumā tiesa var vērtēt, vai likumā noteiktās prasības, atbilstoši tiesību praksei un doktrīnai, ir izpildītas. Turklāt pieteicējam bija dota iespēja novērst trūkumus. Konkrētajā gadījumā pieteicējam ļoti konkrēti un izsmeļoši tika norādīts uz prasības pieteikumā esošajiem trūkumiem un to, kas būtu darāms, lai prasības pieteikumu varētu pieņemt. Civilprocesa likuma 133.panta trešā daļa nosaka, ka: „ja prasītājs noteiktā termiņā trūkumus novērš, prasības pieteikums uzskatāms par iesniegtu dienā, kad tas pirmoreiz iesniegts tiesai”. Tādējādi, pat ja prasības pieteicējs, iesniedzot prasību, nebija informēts par Latvijas tiesu praksi attiecībā uz Civilprocesa likuma 128.panta otrās daļas interpretāciju, tiesa šos jautājumus personai izskaidroja un personai bija iespējas novērst trūkumus, neciešot nelabvēlīgas sekas. Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas lēmums par prasības pieteikuma atstāšanu bez virzības tika pieņemts 2011.gada 11.oktobrī, dodot iespēju trūkumus novērst līdz 2011.gada 1.novembrim. Ņemot vērā, ka par tiesas lēmumu tika iesniegta blakus sūdzība, arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta savā 2011.gada 16.decembra lēmumā, piekrītot pirmās tiesu instances lēmumam, atkārtoti detalizēti izskaidroja prasības pieteikumā novēršamos trūkumus, dodot iespēju pieteicējam tos novērst līdz 2012.gada 13.janvārim.

Konstitucionālajā sūdzībā norādīts, ka pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas pārkāpj arī procesuālās ekonomijas principu, tādējādi pārkāpjot personas tiesības uz taisnīgu tiesu. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka procesuālās ekonomijas princips izriet no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6.panta pirmās daļas.

Konvencijas 6.panta pirmā daļa ietver tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, kas sasaucas ar procesuālās ekonomijas principu. Tomēr no cilvēktiesību viedokļa tas, vai ir ievērota lietas izskatīšana saprātīgā termiņā, parasti ir vērtējams katrā individuālā gadījumā. Ja valstī netiek nodrošinātas iespējas iesniegt vienā prasības pieteikumā savstarpēji izslēdzošus prasījumus, tas automātiski nenozīmē, ka lietas tiesās netiks savlaicīgi izskatītas. Valstij ir iespējas nodrošināt procesu saprātīgā termiņā, izmantojot dažādus procesuālus mehānismus. Piemēram, Latvijas Civilprocesa likums paredz, ka, ja tiesas tiesvedībā atrodas vairākas vienveidīgas lietas, kurās piedalās vienas un tās

pašas puses, vai arī lietas, kurās viens prasītājs ceļ tiesā prasību pret vairākiem atbildētājiem vai vairāki prasītāji — pret vienu un to pašu atbildētāju, tiesnesis ir tiesīgs apvienot šīs lietas vienā tiesvedībā, ja šāda apvienošana sekmēs lietu ātrāku un pareizāku izskatīšanu. Respektīvi, valstīm ir dota liela izvēles brīvība, kā regulēt savas valsts tiesu procesus. Galvenais, lai rezultātā tiesas procesos netiktu pārkāptas cilvēktiesības. Tas nozīmē, ka procesuāli un praktiski ierobežojumi nebūs pretrunā ar Konvenciju, ja vien tie neliegs efektīvu pieeju tiesai – ierobežojumi nevar pilnībā aizliegt vai samazināt indivīdam pieeju tiesai tiktāl, ka tiek aizskarta pašas tiesības būtība. No pieteikuma iesniedzēja konkrētā piemēra nav iespējams konstatēt, ka kaut kādā veidā būtu ietekmētas tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā vai efektīva pieeja tiesai. Tikai tas, ka pieteicējs uzskata, ka citāda civilprocesuālā kārtība būtu racionālāka, nenozīmē, ka esošais process ir pretrunā ar cilvēktiesībām.

Ar cieņu,
tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

L.Grāvere